دەسەڵاتی ئەفسانە

جۆزیف کامبڵ
لە عەرەبییەوە: سەلاح حەسەن پاڵەوان
(هۆڵەندا)

(٢-٢)

کامبڵ: من لە یەتس زیاتر نازانم چی شتێک ڕوو دەدات، بەڵام دوایین بەشی دەورەیەک و سەرەتای دەسپێکردنی دەورەیەکی دیکە، هاوکاتە لەگەڵ دەردو ئازارێکی مەزن. ئەو هەڕەشەیەی کە ئێمە و کەسانی تر هەستی پێ دەکەین، ئەم چەمکەیە چەمکی گەیشتنی ئارماگدۆنە(٢)

مویرز: (من بۆ مەرگ دەگۆڕێم، وێرانکەری هەموو دنیا) ئەم وتەیە ئێپینهایمەر پاش گوێ لێبوونی تەقینەوەی یەکەمین بۆمبی ئەتۆمی ڕایگەیاند، بەڵام تۆ پێت وا نییە ئەمە کۆتایی کاری ئێمە بێت؟ وا نییە؟.

کامبڵ: ئەمە کۆتایی کار نابێت. ڕەنگە کۆتایی ژیانی ئەم ئەستێرەیە بێت، بەڵام کۆتایی کایینات نییە. ئەم تەقینەوەیە لە بەراوردکردنی بەو تەقینەوانەی کە لە هەموو ئەستێرەکاندا ڕوو دەدا، تەقینەوەیەکی سست و نابەردەوامە. جیهان، بریتییە لە کۆمەڵێ کورەی ئەتۆمی تەقێنەرەوە، وەکو هەتاوی ئێمە. بۆیە تەقینەوەی بۆمبی ئەتۆمی بە تەواوی لاسایکردنەوەیەکی بچووکی ئەم ڕووداوە مەزن و گشتگیرەیە.

مویرز: ئایا دەتوانی تەسەورکەیت کە بوونەوەری دیکە لە جێگای دیکەدا هەبن و دانیشتوون و سەرگەرمی ئەوەبن کە کۆچی خۆیان بەمجۆرە دەلالەتانە پڕکەنەوە کە ئەفسانەو چیرۆکە مەزنەکان پێشکەشمانی دەکەن؟

کامبڵ: نەخێر. لە هەلومەرجێکدا وەک دەزانین ئەگەر هاتو پلەی گەرما پەنجا پلە سەرکەوێ و هەر لەو پلەیە بمێنێتەوە، ژیان لەسەر زەوی کۆتایی پێ دێت و ئەگەر هاتو بە هەمان پلەش بڕواتە خوارەوەو بەردەوام لەو پلەیەدا بمێنێتەوە، ئەو کاتەش ژیان لەسەر زەوی بەرەو

کۆتایی دەڕوات؛ لەهەلومەرجێکدا وەک دەزانین ئەم هاوسەنگییە چەندێ وردە و ڕێژەی ئاو چەندێ گرنگی هەیە؛ کەواتە کاتێک بیر لەم هەموو بارودۆخە پێویستیەی ژیانی دەوروبەر دەکەیت کە ژیانیان فەراهەم کردووە، چۆن دەتوانی ئەوە بهێنێتە پێش چاوی خۆت کە ئەو ژیانەی ئێمە دەیناسین لەسەر هەر بەشێکی تری ئەم گەردوونە بوونی هەبێت، سەرەڕای ئەو هەموو ئەستێرانەی کە بەدەوری ئەم ئەستێرەی ئێمەدا دەسوڕێنەوە؟

مویرز: ئەم ژیانە لەرزۆکە هەمیشە لەنێو بۆتەی ترس و ئەگەری لەناوچووندایە، ئایا وێنەی ئەو بووکە چل پارچەیەی کە لە تەنیشتی ڕامبۆی شەیتان سیفەتدا دانراوە ـ ئەو جۆرەی ئێمە لە ڕێگای ئەفسانەکانەوە لە بارەی ژیانەوە دەیزانین جیاواز نییە؟

کامبڵ: نەخێر، جیاواز نییە.

مویرز: ئایا خوازیاری نوێت هەیە، کە دەرکەوێ و لە حاڵەتی نەشونماکردندا بێت و ڕاستییە کۆنەکانی گەردوون بگێڕێتەوە؟

کامبڵ: ئەگەری شێوەگیری خوازیاری نوێ دەکەم، بەڵام پێم وا نییە ئەوانە تا ئەم کاتە بوبێتن بە ئەفسانە.

مویرز: بە بڕوای ئێوە ئەو ئەفسانەیە کامەیە کە ئامێر دەخاتە نێو جیهانی نوێییەوە؟

کامبڵ: لە ئێستادا ئۆتۆمبیلەکانیش هاتوونەتە نێو ئەفسانەوە. ڕێگایان بەرەو خەونەکان بریوە. فڕۆکەکانیش بە ڕادەیەکی زۆر چوونەتە نێو خزمەتی خەیاڵەوە، بۆ نموونە فڕینی فڕۆکە ئامانجی خەیاڵ لەو کارەدا بریتییە لە ئازادبوون لە زەوی.. ئەمەش بە تەواوی تارادەیەک ئەو سیمبولەیە کە باڵندە ئاماژەی بۆ دەکات؛ باڵندە سیمبولێکە بۆ خەلاسبوونی ڕۆح لە کۆیلایەتی زەوی، هەروەها مار سیمبولە بۆ نووساندن بە زەوییەوە، ئێستاش فڕۆکە ئەم ڕۆڵە دەبینێ.

مویرز: شتی دیکەی لەم جۆرە هەیە؟

کامبڵ: ئەڵبەتە، بۆ نموونە چەکەکان. هەموو ئەو فیلمانەی لە میانەی سەفەری هەواییم لە کالیفۆرنیاوە بۆ هاوایی و بە پێچەوانەوە بینیومن. پڕن لە کەسانێک بە چەک نیشانە دەگرنەوە. ئەمەش لۆردی مەرگە کە چەکی خۆی هەڵگرتووە. هەندێک ئامێرو ئەدەواتی دیکە هەیە ڕۆڵی ئەو ئامێرو ئەدەواتە کۆنانە دەبینێت کە چیتر بەکار ناهێنرێن، لەمەش زیاتر من هیچی دیکە لەو کارە نابینم.

مویرز: کەواتە ئەفسانە نوێیەکان خزمەت بە ئەفسانە کۆنەکان دەکەن. کاتێک فیلمی جەنگی ئەستێرەکانم بینی، وتەیەکی پۆڵسی پیرۆزم وەبیر هاتەوە کە دەڵێت: (من لەگەڵ فریشتەو هێزەکانا جەنگیم) ئەم وتەیە پەیوەستە بە دوو هەزار ساڵ پێش ئێستا. لە ئەشکەوتی ڕاوچییەکانی سەردەمی نوێش کۆمەڵێ دیمەنی شەڕکردن لەگەڵ فریشتەو هێزەکاندا هەبوو. ئەوا ئێمە لە ئەفسانەی تەکنەلۆژیاشماندا سەرقاڵی جەنگین.

کامبڵ: نابێ مرۆڤ خۆی بدات بەدەست هێزە دەرەکییەکانەوە، بەڵکو دەبێ بەسەر ئەو هێزانەدا زاڵ بێت. مەسەلەکەش ئەوەیە چۆن ئەم کارانە ئەنجام بدات.

مویرز: پاش ئەوەی کوڕە بچکۆڵەکەم بۆ جاری دوازدەهەم، یان سیازدەهەم فیلمی جەنگی ئەستێرەکانی بینی پرسیم، (بۆچی ئەوەندە تەماشای ئەو فیلمە دەکەیت؟) وەڵامی دامەوە، (بەو بەڵگەیەی کە تۆ لە سەرتاسەری ژیانت ئەوەندە سەرقاڵی خوێندنەوەی تەورات بوویت.) ئەو لە دنیایەکی نوێی ئەفسانە بوو.

بێگومان جەنگی ئەستێرەکان دیدگایەکی ئەفسانەیی بەرەوی هەیە. لەم فلیمەدا دەوڵەت وەکو ماشێنێک نمایش دەکرێت و ئەم پرسیارە دەخرێتە ڕوو کە ئایا ئەم ئامێرە دەیەوێ مرۆڤایەتی نابوود بکات، یان دەیەوێ لە خزمەتی مرۆڤایەتیدا بێت؟ مرۆڤایەتی لە ئامێرەوە سەرچاوە ناگرێ بەڵکو لە دڵەوە سەرچاوە دەگرێ. ئەوەی من لە جەنگی ئەستێرەکاندا دەیبینم هەمان ئەو مەسەلەیە کە فاوست Faust دەیخاتە ڕوو: مفیستۆلیس، یان هەمان ئەو مرۆڤە ئامێریە دەتوانێ هەر شتێکمان بۆێ بیخاتە بەردەستمان، بەمجۆرە ڕەنگە ئامانجەکانی ژیانیشمان دەستنیشان بکات. ئەڵبەتە ئەو تایبەتمەندیەی فاوست کە وای لێ دەکات شایستەی ڕزگاربوون بێت، ئەمەیە کە ئەو بەرەو ئامانجێک هەوڵ دەدات کە ئامانجی ئامێر نییە.

بەڵام کاتێک کە لۆک ئسکای واکەر دەمامک لەسەر ڕوخساری باوکی لادەبات، ئەو ڕۆڵە ماشینییەی کە باوک پێی هەڵدەستێ ڕای دەگرێت. باوک تەنیا جلێکی سەربازییە. ئەمەش تواناو ڕۆڵی دەوڵەتە.

مویرز: ئامێرەکان یارمەتیمان دەدەن تا بیری دروستکردنی جیهان بە پێی بنیادی ڕوانینی خۆمان بەجێبێنین، و ئێمەش وا بیر دەکەینەوە کە جیهان دەبێ ئەو شتە بێت کە ئێمە دەمانەوێ.

کامیل: بەڵێ، بەڵام ڕۆژێک دێت کە ئامێر دەبێ بە فەرمانڕەوات. بۆ نموونە ماشینێکی سەیرو سەمەرەم کڕیوە کە کۆمپیوتەرە، لەبەر ئەوەی زانیارییەکی زۆرم دەربارەی خواکان هەیە، پێم وایە ئەم ماشینە خوایەکی تەوراتی خاوەن فرەیاساییە و هیچ جۆرە بەخششێکی نییە.

مویرز: چیرۆکێکی سەرنج ڕاکێشەر هەیە دەربارەی سەرۆک کۆمارو یەکەمین کۆمەڵە کۆمپیوتەر.

کامیل: ئایزنهاور دەچێتە نێو هۆڵێکی پڕ لە کۆمپیوتەرەوە، ئەم پرسیارە ڕووبەڕووی ئامێرەکان دەکاتەوە کە (ئایا خوایەک بوونی هەیە؟) ئامێرەکان هەموویان دەستیان کەوتنە کارکردن، هەموو گڵۆپەکانیان داگیرسا، کۆمەڵێ چەرخ دەستیان بە سووڕانەوە کرد و پاش ماوەیەکی کورت دەنگێک وەڵامی دایەوە، (ئێستا بوونی هەیە.)

مویرز: بەڵام ئایا ناکرێ بەرانبەر بە کۆمپیوتەرە تایبەتییەکەی تۆ هەمان ئەو هەڵوێستەت هەبێ کە سەرەک هۆزی هیندییە سوورەکە دەریخستبوو کە وتبووی شتەکان هەر هەموویان باس لە خوا دەکەن؟ ئەگەر کارەکە بریتی نەبێت لە دۆزینەوەو هۆشی زۆر باڵا، ئەوا دەکرێ بوترێ خوا لە هەموو جێگایەکە لەوانەش لە کۆمپیوتەریشدا.

کامیل: بەڕاستی وایە. ئەوەی لەسەر ئەو شاشەیە ڕوو دەدات موعجیزەیەکە. ئایا هیچ کاتێک تەماشای ناوەوەی یەکێک لەوانت کردووە.

مویرز: نەخێر، مەبەستیشم نییە ئەم کارە بکەم.

کامیل: ڕەنگە باوەڕ نەکەیت. ئەگەر بڵێم وەکو زنجیرەیەک ڕێکوپێک لە فریشتە وایە، هەموویان خراونەتە سەر ڕووی لەوحەیەک، ئەو لوولە بچووکانە سەرسوڕهێنەرن. لە ڕێگای کۆمپیوتەری خۆمەوە گەیشتمە ئاشکراکردنێک لە بواری ئەفسانەدا. کاتێ بەرنامەیەکی تایبەت دەکڕیت ئەو شێوازەش کۆمەڵێ نیشانەی تایبەتی لەخۆ گرتووە بەرەو ئەو ئامانجەی کە مەبەستە ڕێنوێنیت دەکات. ئەگەر دەست بە گەمەیەکی بێ ئامانج بەو نیشانانە بکەیت کە پەیوەستن بە سیستەمی بەرنامەیەکی ترەوە، ئەو کاتە ئەو بەرنامەیە کار ناکات.

بەمجۆرە، لە تیۆلۆژیشدا ئەگەر ئەفسانەیەکت هەبێت تێیدا باوک، خوازیارەیەکی بێت پەیوەست بێت بە نهێنییەوە ئەوا ئەو کۆمەڵە نیشانانەی کە دەستت دەکەوێ، جیاوازیان دەبێت لەگەڵ ئەو حاڵەتی خوازیارەی پەیوەست بە دایکەوە کە حاڵەتی عەقڵ و نهێنی جیهانە. هەردوو ئەو وەرگیراوانە بە تەواوی چاکن، بەڵام هیچ یەک لەو دووانە واقیعی نین. مەسەلەکە بەم جۆرەیە کە لە یەکێکیان هەموو گەردوون وەک باوکمە بۆ یەکێکی تر هەموو گەردوون وەکو دایکمە. عیسا دەڵێ: (هیچ کەسێک لە ڕێگای منەوە نەبێت بەخوا ناگات.) ئەو باوکەی ئەو باسی لێوە دەکرد باوکی نێو کتێبی پیرۆز بوو ڕەنگە ڕاستیش بێت کە تۆ تەنیا لە ڕێگای عیسای مەسیحەوە بە باوک دەگەیت.لە لایەکی دیکەوە وای دانێ کە تۆ دەتەوێ لە ڕێگای دایکەوە ببزوێی. لەم حاڵەتەدا لەوانەیە خوای Kali۳ و سروودو شتەکانی پەیوەست بەم خوایەت پێ باش بێت. ئەمەش بە تەواوی ڕێگایەکی دیکەیە بۆ گەیشتن بە نهێنی ژیان. دەبێ بزانی کە هەر ئاینێ جۆرە بەرنامەیەکە وخاوەنی کۆمەڵێ نیشانەی تایبەت بەخۆیەتی و بەو نیشانانە کار دەکات.

ئەگەر کەسێک بڕوای بە یەک ئایین بێت و لە ڕاستیدا لەسەر ئەو ئایینە ژیانی خۆی بنیاد نابێت، چاکتر وایە کار لەسەر ئەو بەرنامەیە بکات کە بۆ ئەوە دروست کراوەو سەری لێ دەردەکات، بەڵام پێدەچێت هەرگیز ئەزموونێکم دەست ناکەوێت لە بابەتی ئەزموونی قەدیسی پیرۆز.

مویرز: ئایا ڕووی نەداوە کە گەورەترین قەدیسەکان لە هەر شوێنێک بۆیان کرابێت ئەوەی وەرگیراوە وەریانگرتبێت؛ لەم و لەو شتێکیان وەرگرتووە چوارچێوەیەکی نوێیان بۆ بەرنامە پێکهێناوە.

کامیل: ئەمە شتێکە پێی دەوترێ تەواوکاری ئایینی. دەتوانی ئەوە لە کتێبی پیرۆزدا ببینی. لە سەرەتادا خوا بەتەواوی بەهێزترین خوای خواکانە. ئەو تەواو خواییەکی هۆزی ناوخۆییە. پاشان لە سەدەی شەشەم کاتێ کە یەهودییەکان لە بابل بوون، چەمکی ڕزگارکەری جیهان شێوەی گرت و خوایەتی کتێبی پیرۆز مەودایەکی نوێی وەرگرت.

تەنیا لە ڕێگای نوێکارییەوە و بە پێی هەلومەرجی هەنووکەیی دەتوانرێ تەقلیدە کۆنەکان بپارێزرێت. لە سەردەمانی کتێبی پیرۆزی کۆندا، جیهان کێکێکی سێ نهۆمی بچووک بوو، تەنیا لە چەند سەد میلێک بەدەوری

چەقە ڕۆژهەڵاتییەکانی ناوەندەوە پێکهاتبوو؛ کەس ناوی Aztecs نەبیستبوو، کاتێ کە جیهان دەگۆڕێ، دەشبێ ئاینیش بگۆڕێت.

مویرز: پێم وایە ئەمەش کارێکە ئێمە بە ڕاستی ئەنجامی دەدەین.

کامبڵ: لە ڕاستیدا ئەمە کارێک بوو باشتربوو ئەنجامّمان بدایە، بەڵام ترسی ڕاستەقینەم ئەو شتەیە ئەمڕۆ لە بیّروتدا دەبینرێ. لەوێدا سێ ئایینی مەزن یەهوودی و مەسیحی و ئیسلام هەن، لەبەر ئەوەی هەرسێکیان بۆ خوای کتێبی پیرۆز سێ ناویان هەیە بۆیە ڕێک ناکەون و ناتوانن پێکەوە بژین. ئەوان هەریەکەیان ئەسیری خوازیارەو وەرگیراوەکانی خۆیەتی و درکیان بە سەرچاوەیی خۆیان نەکردووە. ئەوان ڕێگایان بەو بازنەیەی دەوروبەری خۆیان نەداوە کە بکرێتەوە. کۆمەڵی بازنەی داخراو هەن، هەر گرووپێک دەڵێ: (ئێمە گرووپی هەڵبژاردەین و ئێمە خوا دەناسین.)

بڕوانە ئیرلەندا. لە سەدەی هەڤدەهەم گرووپێک لە پرۆتستان لە لایەن کرامۆڵ بەرەو ئیرلەندا هێنران، بەڵام ئەم گرووپە هیچ کاتێ بەرانبەر بە زۆرایەتی کاتۆلیک نەکراونەتەوە. کاتۆلیک و پرۆتستان دوو سیستەمی تەواو جیاوازی کۆمەڵایەتین و نوێنەرایەتی دوو ئامانجی جیاواز دەکەن.

مویرز: هەریەکەیان پێویستیان بە ئەفسانەی نوێ هەیە.

کامبڵ: هەریەک لە ئێمە پێویستی بە ئەفسانەی خۆی هەیە. دوژمنەکەت خۆش بوێ، کراوەبە. داوەری مەکە. هەموو ئەمانە کۆمەڵی شتی بودایین. ئەمانە لە ئەفسانەدا بوونیان هەیە. ئێستاش لەوێدا ئامادەن.

مویرز: چیرۆکێکت هەیە دەربارەی یەکێک لە دانیشتوانی دارستانە خۆماڵییەکان کە ڕۆژێ لە ڕۆژان بە ڕەبەنی بڵاوکەرەوەی ئایینی مەسیحی وتووە: (خوای تۆ بێدەنگ لە ماڵەوە دانیشتووە وەکو ئەوەی پیرو پەککەوتە بێت، بەڵام خوای من کاتێ کە باران دەبارێ لە جەنگەڵ و مەزراو کێوەکانە.) من پێم وایە ئەم بۆچوونە ڕاست بێت.

کامبڵ: بەڵێ ئەمە مەسەلەیەکە لە کتێبی شاکان و کتێبی سامۆێلدا دەبینی. پاشا جیاوازە عیبریەکان ڕێورەسمی قوربانی لەسەر لووتکەی کێوەکان ئەنجام دەدەن. بە پێی بۆچوونی یەهوود ئەم کارەیان هەڵەیەکە ئەنجامی دەدەن. پەرستنی یەهوود لە کۆمەڵگای عیبرانی بزوتنەوەیەکی تایبەت بوو کە سەرئەنجام سەرکەوت. ئەم سەرکەوتنە جۆرە پێشڕەویەکی خوای دەستبەستراو بە پەرستگا بوو لە بەرانبەر پەرستنی سروشت کە لە هەموو جێگایەک بەرپادەکرا.

ئەم فشارە ئیمپریالییەی شێوە کولتووری لە دەروونی گرووپێکی دیاریکراودا، تا ئێستاش لە ڕۆژئاوادا بەردەوامە، بەڵام ئێستا دەبێ بەرووی ماهییەتی شتە داخراوەکاندا بکرێتەوە. ئەگەر بتوانرێ بکرێتەوە، هەموو توانایەکی لەبەردەستدایە.

مویرز: بێگومان ئێمەش سروشت لە هەرچی ئاشکراکراوە سروشتیەکانێتی دایدەماڵین، ئێستاش من بیر لە ئەفسانەی کوڕە کورتە بالاکە دەکەمەوە کە باڵندەیەکی دەنگ خۆش لە نێو جەنگەڵدا دەدۆزێتەوەو بەرەو ماڵەوە دەباتەوە.

کامبڵ: داوا لە باوکی دەکات کە نان و ئاو بەو باڵندەیە بدات، بەڵام باوکی نایەوێ نان و ئاو بەو باڵندە بێ نرخە بدات، بۆیە باڵندەکەی کوشت. ئەفسانە دەڵێ، ئەم پیاوە هاوکات لەگەڵ کووشتنی باڵندەکە ئاوازیشی کوشت و لەگەڵ کووشتنی ئاواز خۆشی کوشت. خۆشی گەیشتە حاڵەتی مەرگ و هەرگیز هەڵنەستایەوە.

مویرز: ئایا ئەم چیرۆکە پەیوەست نییە بەو موسیبەتانەی کە ڕوو دەدەن پاش ئەوەی مرۆڤ هەڵدەستێ بە وێرانکردنی ژینگەو دەوروبەر و دنیا و سروشت و ئەوەشی کە سروشت دەیدۆزێتەوە.

کامبڵ: ئەوان سروشتی خۆشیان وێران دەکەن. ئەوان ئاواز دەکوژن.

مویرز: ئایا میتۆلۆژیا بەسەرهاتی گۆرانی نییە؟

کامبڵ: میتۆلۆژیا خۆی گۆرانییە. ئاوازی ئەو خەیاڵانەیە کە لە وزەکانی لەشەوە ئیلهامیان وەرگرتووە.

ڕۆژێکیان مامۆستایەکی Zen لە بەرانبەر قوتابیەکانی ڕاوەستابوو دەیویست مەراسیمێ بەدی بێنێت. تەواو کاتێ کە دەیویست زمان هەڵبێنێ، لەو کاتەدا باڵندەیەک دەستی بە خوێندن کرد. مامۆستاکە وتی، (مەراسیمەکە بە ئەنجام گەیشت.)

مویرز: خەریک بوو بڵێم ئێمە ئەفسانەی نوێ دادەهێنین، بەڵام ئێوە گوتتان نەخێر، هەر ئەفسانەیەک کە ئەمڕۆ ئێمە دەیگێڕینەوە ڕیشەی لە ئەزموونی ڕابردووماندایە.

کامبل: بابەتە بنچینەییەکانی ئەفسانە یەکسانن و هەمیشەش یەکسان بوون. ئەگەر دەتەوێ بزانی میتۆلۆژیا چییە، ئەوا کلیلی وەڵامی ئەم پرسیارە ناساندنی ئەو کۆمەڵگایەیە کە تۆ پێوەندیت لەگەڵدا هەیە؛هەر سیستەمێکی میتۆلۆژی لە کۆمەڵگایەکی تایبەت و لە سنوورێکی دیاریکراودا گەشەی کردووە. پاشان دێنە نێو مەیدانی مامەڵەکردن لەگەڵ یەکتری و ڕووبەڕووبوونەوەی هاوبەرانبەر، لەگەڵ یەکتریدا کۆدەبنەوەو خۆت لەبەردەم میتۆلۆژیایەکی ئاڵۆزتردا دەبینیتەوە.

بەڵام ئەمڕۆ سنوور بۆ ئەم مەسەلەیە نییە. تەنیا میتۆلۆژی ڕاستی ئەمڕۆ میتۆلۆژیای ئەم گەردوونەیە، ئێمەش ئەم شێوە میتۆلۆژیایەمان نییە. بە بڕوای من نزیکترین شتێک بە میتۆلۆژیا لەسەرتاسەری ئەم گەردوونە بودیزمە کە هەموو شتەکان وەکو بوونەوەرێکی بودیزمی دەبینێ. تەنیا گرفتێک بریتییە لە گەیشتن بە ناسینی ئەو. پێویست ناکات کارێک ئەنجام بدرێ. ئەرکێک هەیە ئەوەیە کە بزانین ئەوە چییە و پاشان کاربکەیت لە پێوەندی لەگەڵ هەموو برایانی ئەم بوونەوەرانە.

مویرز: دەڵێی برایەتی؟

کامبل: بەڵێ. بەو جۆرەی کە من لە هەموو میتۆلۆژییەکاندا دەزانم کە برایەتی تایبەتە بە کۆمەڵگایەکی داخراو. لە کۆمەڵگا داخراوەکانا توندوتیژی ئاستەکەی بەرەو دەرەوەیە.

بۆ نموونە، لە فرمانەکە دەڵێ: (مەکوژە) پاشان لە بەشی دووەمدا دەڵێ: (بڕۆ بۆ کەنعان و هەرکەسێک لەوێیە بیکوژە). ئەمە مەیدانێکی داخراوە. ئەفسانەکانی تایبەت بە عیشق و بەشداری تەنیا پەیوەستە بە گرووپەکانی ناوەوەو گرووپەکانی دەرەوە شتێکی تەواو جیاوازن. ئەمەش مانای وشەی gentile دەگەیەنێ، واتە ئەو کەسەی لە هەمان سیستەمی ناوخۆ نییە.

مویرز: ئەگەر جلەکەی من لەبەر نەکەیت، ئەوا تۆ نزیکی من نیت.

کامبل: کەواتە ئەفسانە چییە؟ لە یەکێ لە فەرهەنگی وشەکاندا هاتووە، ئەفسانە بە واتای چیرۆکی خواکان. پاشان پرسیارێکی دیکە دێتە ئاراوە: خوا چییە؟ خوا بەرجەستەکردنی هێزێکی پاڵپێوەنەر، یان سیستەمێکی ئەرزشیە کە کاریگەری لەسەر ژیانی مرۆڤ و بوونەوەران هەیە - ئەو هێزە هێزی جەستەی خۆت و سروشتە.

ئەفسانەکان تەواو ڕووی وەرگیراوی بەهێزی ڕۆحی مرۆڤن و هەمان ئەو هێزەیە گیان دەبەخشێتە ژیانی ئێمەو گیانیش دەبەخشێتە جیهان، بەڵام کۆمەڵێ ئەفسانەو خوا هەن تایبەتن بە کۆمەڵگایەکی تایبەت و پارێزەری ئەو کۆمەڵگا تایبەتەن، یان بە شێوەیەکی تر دەتوانین بڵێین، دوو جۆری تەواو جیاوازی ئەفسانە هەن، یەکێکیان ئەوەیە کە بە تەواوی بە سروشت و دنیای سروشتی خۆت دەبەستێتەوە کە تۆ بەشێکی لەو جیهانە، ئەوی تریان ئەو ئەفسانەیەکە بە تەواوی سۆسیۆلۆژیە، ئێوەش بە کۆمەڵگایەکی تایبەتەوە پەیوەست دەکات. ئێوە بە تەواوی مرۆڤێکی سروشتی نین، ئەندامی نێو گرووپێکی تایبەتن. دەتوانیت لە مێژووی میتۆلۆژیای ئەورووپاییدا ئینتەرئەکشنی ئەم دوو سیستەمە ببینی.هەمیشە کۆمەڵگای سیستەمی ئۆرینیتی سیستەمی هۆزە کۆچکەرەکانە، تاک دەتوانێ بزانێ سەنتەری گرووپەکەی لە کوێوەیە. میتۆلۆژیای شکاندنەوە بەلای سروشتدا پەیوەستە بە کۆمەڵگای جووتیاریەوە.

ئادەتی کتێبی پیرۆز، جۆرێکە لە میتۆلۆژیای ڕوو لە کۆمەڵگا. لەوێدا سروشت بەرتانەوتەشەر دەدرێ. لێکۆڵەرەوانی سەدەی نۆزدەهەم، میتۆلۆژیاو ئایین بە کۆششێک دادەنێن بەرەو کۆنترۆڵکردنی سروشت، بەڵام ئەمە جادوویەکە، نەک میتۆلۆژیا، یان ئایین. ئایینە سروشتییەکان، بۆ ئەوە هەوڵ نادەن بە مەبەستی کۆنترۆڵکردنی سروشت، بەڵکو یارمەتی تاک دەدەن تا خۆی لەگەڵ سروشتدا بگونجێنێ، بەڵام کاتێک کە سروشت وەکو ئەهریمەن تەماشا دەکرێت، ئەو کاتە خۆی لەگەڵ سروشتدا ناگونجێنێ. بەڵکو هەوڵی کۆنترۆڵکردن، یان کارێک لەم جۆرە دەدات، لێرەوەیە کە هەوڵ و ناکۆکی و بڕینەوەی جەنگەڵ و لەناودانی قەومە بنەڕەتییەکان لە نێو دەستووری کاردا جێگای خۆیان دەگرنەوە. لەم جۆرە حاڵەتەیە کە ئێمە لە سروشت دادەبڕێت.

مویرز: ئایا ئەمە هۆی ئەوەیە کە ئێمە دەست بەسەر سروشت، یان سەرکوتی سروشت دەکەین؛ لەبەرئەوەی قینمان لێیەتی، یان شتێکی تری تێدا نابینین لەوە زیاتر کە بیخەینە خزمەتی خۆمانەوە؟؟!

کامبل: بەڵێ، هەرگیز ئەو ئەزموونەم لەبیر ناچێت کە لە ژاپۆندا هەمە، ئەو جێگایەی هیچ کەسێک تێیدا نازانێت گوناه کردن و باخچەی ئەدەن چییە. یەکێک لە تێکستەکانی شینتۆ دەڵێ، پرۆسەی سروشت ناتوانێ

شەیتانی بێ. هەر پاڵپێوەنەرێکی سروشتی نابێ چاک بکرێت، بەڵکو دەبێ ئەو پاڵپێوەنەرە جوانکرێت و خۆش بکرێ. گرنگی پێدانێکی جوان بە باڵای سروشت و هاوکاری لەگەڵ سروشتدا هەیە، تەنانەت لە هەندێ لە باخچەکانیاندا ناتوانیت بزانی سروشت کەی تەواو دەبێت و هونەر کەی دەست پێ دەکات - بەڕاستی ئەمە ئەزموونێکی مەزن بوو.

کامبڵ: بەڵام جۆی بەڕێز، ئەمڕۆ تۆکیۆ بە شێوەیەکی زۆر ئازاراوی ئەم جۆرە نموونەیە ڕەت دەکاتەوە، تۆکیۆی ئەمڕۆ خەریکە بەتەواوی سروشتی تێدا ون دەبێت، تەنیا هەندێ باخچەی بچووکی تێدایە کە تا ئێستا هەندێ کەس خۆشیان دەوێ.

کامبڵ: پەندێک لە یابان هەیە دەڵێ: لەگەڵ شەپۆلەکاندا بلەرزێ و بجووڵێرەوە، یان وەکو ئەوەی ئێمە لە بۆکسێندا دەیلێین، لەگەڵ بۆکس وەشێنیدا لاربەرەوەو گرژبەوە، تەنیا ١٥٠ ساڵ دەبێت کە پێری دەروازەکانی ژاپۆنی بە ڕووی ئێمەدا کردۆتەوە، لەماوەی ئەم زەمەنەدا بارێکی گرانی لە کاری میکانیکی گرتۆتە خۆی، بەڵام ئەوەی من لە یابان بینیم ئەوەیە ئەوان تا ئێستاش توانای ئەوەیان هەیە پارێزگاری سەربەرزی خۆیان بکەن، ئەوان بۆ خۆیان نوێنەرایەتی دنیای ئامێر دەگەن. کاتێ هەنگاو بەرەو نێو ساختمانێکی یابانی هەڵدێنی، جارێکی تر دەچێتە نێو ژاپۆنەوە. دەرەوەی ماڵەکان لە نیویۆرک دەچێت.

مویرز: (پاراستنی سەربەرزیان، سەرنجڕاکێشەرە)، سەرەڕای ئەوەی لەدەوروبەریان شارەکان گەورە دەبن و دەردەکەون، ئەوان لە ڕۆحیاندا لەو جێگایەی کە تێیدا بوونەوەری ناوخۆیی دەژی، ئەوان تا ئەو کاتەش هەروەک تۆ دەڵێی لەگەڵ سروشتدا گونجاون.

کامبڵ: لە کتێبی پیرۆزدا ئەبەدییەت پاشەکشە دەکات سروشت گەندەڵ بووەو هەرەسی هێناوە. لە بیری کتێبی پیرۆزدا ئێمە لە تاراوگەدا دەژین.

مویرز: لە هەمان ئەم کاتەدا کە ئێمە لێرەدا دانیشتووین و گفتوگۆ دەکەین لە بەیروت ئۆتۆمبیلەکان یەک لەدوای یەک مینڕێژدەکرێن - لە ڕێگای ئیسلامییەکانەوە دژ بە مەسیحییەکان، مەسیحییەکان دژ بە موسڵمانان و مەسیحییەکان دژ بە مەسیحییەکان. بە بڕوای من قسەکەی مارشاڵ ماک لۆهان ڕاست بوو کە دەیگوت تەلەفزیۆن جیهانی بۆ گوندێکی بچووک گۆڕیوە - بەڵام ئەو نەیدەزانی ئەو گوندە جیهانییە بەیروت دەبێ، ئەمە بۆ تۆ چی دەگەیەنێت؟

کامبڵ: بە بڕوای من ئەوان نەک تەنیا نازانن بڕوا ئایینیەکانیان جێبەجێ بکەن بەسەر گرووپە تایبەتیەکەی خۆیاندا، بەڵکو ئەوان نازانن بڕوا ئایینیەکانیشیان لە ژیانی هاوچەرخ و بەسەر بوونەوەرە مرۆییەکانیشدا جێبەجێی بکەن. ئەمەش نموونەیەکی زیندوو دۆڕاوی ئایینە لە ڕووبەڕووبوونەوەی بەرانبەر بە جیهانی هاوچەرخدا، ئەم سێ ئەفسانەیە تا دوایین هەناسە دەجەنگن، ئەوان توانای ڕووبەڕووبوونەوەی خۆیان لە بۆ ئایندە لەدەستداوە.

مویرز: پێویستمان بە چ جۆرە ئەفسانەیەکی نوێ هەیە؟

کامبڵ: ئەفسانەیەک کە تاک بە هەموو گۆی زەوییەوە ببەستێتەوە، نەک تەنیا بە گرووپە خۆماڵییەکەی خۆیەوە. نموونەی ئەو ئەفسانەیەش دەتوانی لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا ببینی. لەم وڵاتەدا ١٣ کۆڵۆنی بچووک و جیاواز هەبوون بڕیاریاندا لەسەر بناغەی بەرژەوەندی بەرانبەر و بێ هیچ گوێدانە بەرژەوەندی تاکەکەسی کارکەن.

مویرز: لەسەر دروشمی مۆری گەورەی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکادا شتێکی لەم بابەتە هەیە.

کامبڵ: مۆری ڕەسمی، ڕەنگدانەوەی هەمان ئەو واقیعەیە. نموونەیەکم لە گیرفانە لەسەر ئەو مۆرە ڕەسمییە لە شێوەی یەک دۆلارییەک. لێرەدا ئامانجەکانی شێوەگیری وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا ڕاگەیاندراوە. تەماشای ئەم دۆلارە بکە. ئەمە مۆری ڕەسمی وڵاتە یەکگرتووەکانە. ئەگەر تەماشای هەرەمی دەستە چەپ بکەیت. هەرەمەکە چوار ڕووی هەیە. ئەمانە چوار خاڵی بازنەیەکن. کەسێک لەم گۆشەیەو کەسێکی تر لەو گۆشەیەی دی و کەسێکی تر لە گۆشەکەی دیکەیە. کاتێک بچیتە بەشی خوارەوەی هەرەمەکە، ئەو کاتە، یان لەم بەر دەبی، یان ئەوبەر. کاتێ کە دەگەیتە سەرەوە هەموو خاڵەکان بە یەکتری دەگەن و لەوێدا چاوی خوا کراوەیە.

مۆری ڕەسمی وڵاتە یەکگرتووەکان

مویرز: بە بڕوای ئەوان ئەوەش خوای عەقڵ بووە.

کامبل: بەڵێ. ئەمە یەکەمین وڵاتە نەک لەسەر بناغەی جەنگ بەڵکو لەسەر بناغەی عەقڵ دروست بووە. ئەوانیش پیاوە شەریف و خواپەرستانی سەدەی هەژدەهەم بوون. لێرەدا دەستەواژەی (پشت بەخوا) نووسراوە، بەڵام ئەو خوایە خوای ئینجیل نییە. ئەو پیاوانە بڕوایان بە دەرکردن لە بەهەشت نەبوو. ئەوان بە گومان نەبوون لەوەی کە زەینی مرۆڤ لە خوا جیا کراوەتەوە. زەینی مرۆڤ، کاتێ لە خەم و پەژارە زەمەنییە نێوەندییەکان پاک دەبێتەوە، بە ڕووناکی ئاوێنەی شۆراو ڕەنگدانەوەییەک لە زەینی خوای عەقڵدا دەبینێ، عەقڵ لەگەڵ خوادا دەتبەستێتەوە. لە ئەنجامدا ئەم پیاوانە هیچ پەیامێکی تایبەتیان لەبارەی هیچ بابەتێکەوە نەبوو، پێویستیشیان بەو پەیامە نەبوو، لەبەر ئەوەی عەقڵی مرۆڤ ئەگەر هاتو لە گوناهـ پاک بێت، ئەوەندە توانای هەیە بۆ ئەوەی خوا بناسێت، مرۆڤیش هەر هەموویان لە جیهان توانای ئەوەیان هەیە، لەبەر ئەوەی هەرچی مرۆڤ لە دنیادا هەیە توانای ئەوەیان هەیە عەقڵ بەکار بێنن..

هەرچی مرۆڤە توانای بەکارهێنانی عەقڵی هەیە. ئەمەش پرنسیپی بنەڕەتی دیموکراسییە، لەبەرئەوەی عەقڵی هەموو مرۆڤێ توانای ناسینی ڕاستی هەیە، ئەو کاتە پێویست بە دەسەڵاتێکی تایبەت، یان پەیامێکی تایبەت نییە کە پێت بڵێت ئەمە ئەو ڕێگایەیە کە دەبێ تۆ لێوەی بجووڵێیتەوە.

مویرز: ئەم نیشانانەش لە میتۆلۆژیاوە دێن.

کامبل: بەڵێ، بەڵام لە تایبەتمەندییەکی تایبەتی میتۆلۆژیاوە. سەرچاوەکەیان میتۆلۆژیا، یان پەیامی تایبەت نییە. بۆ نموونە هیندییەکان بڕوایان بە پەیامی تایبەت نییە. ئەوان لە بارودۆخێکدا دێنە قسە کە تێیدا گوێیەکان بۆ گوێگرتنی گۆرانی بوونەوەران و چاوەکان لەبەرانبەر بەهایی عەقڵی خوداوەندا کراونەتەوە. ئەمەش جۆری ئەندێشەی بنیادینی خواییە. ئەگەر هاتو بیری دەرکردنی مرۆڤت لە بەهەشت ڕەت کردەوە ئەوە مرۆڤ لەسەر چاوەکەی دانەبڕاوە.

ئێستاش بۆ مۆری ڕەسمی دەگەڕێینەوە. ئەگەر نهۆمەکانی ئەم هەرەمە بژمێریت دەبینی ژمارەیان ١٣ نهۆمە، ئەگەر بڕوانیتە خوارەوەی هەرەمەکە دەبینی ژمارەی ئەو نهۆمانە بە ڕۆمانی نووسراون. ئەم ژمارەیە هەزارو حەفت سەدو حەفتاو شەشە. ئەگەر ژمارەکانی ئەم ژمارەیە پێکەوە کۆبکەیتەوە، دەبینی دەکاتە ژمارەی بیست و یەک کە ئەویش تەمەنی عاقڵییە. وانییە؟ لە ساڵی ١٧٧٦ بوو کە ئەم سیانزە ولایەتە سەربەستی خۆیان ڕاگەیاند. ژمارەی سیازدەهەم ژمارەی گۆڕان و دووبارە لەدایکبوونەوەیە. لە ئاخرین شیوی مەسیحدا دوازدە پەیامبەرو یەک مەسیح هەبوون، کە ئەویش ئامادەی مەرگ و دووبارەلەدایکبوونەوە بوو. ژمارەی سیازدە دەرچوونە لە سنووری کۆتی دوازدە بۆ مەودایی باڵایی. لە بازنەی بورج و ڕۆژدا دوازدە نیشانەت هەیە. ئەو پیاوانە لە سەرتاسەری کاروانەکەیان سوودیان لە ژمارەی ١٣ وەرگرت وەکو ژمارەی ڕاپەڕین و دووبارە لەدایکبوونەوە و ژیانی نوێ و ڕاوەستانی پەتی.

مویرز: بەڵام لە ڕووی پراکتیکەوە لە ڕاستیدا ١٣ ولایەت هەبوون.

کامبل: بەڵێ، بەڵام ئایا ئەم مەسەلەیە تەنیا دەلالەتێکی سیمبولی نەبوو؟ تۆ بڵێی ئەم بابەتە شتێکی سوودفە بووبێ. ئەم سێزدە ولایەتە سیمبولی ئەو شتەبووە کە هەبووە.

مویرز: نووسینێکی دیکەش لەو خوارەوە نووسراوە ئەم بابەتە ڕوون دەکاتەوە Novus ordo seclorum سیستەمی نوێی جیهان.

کامبل: ئەمە سیستەمی نوێی جیهانە و نووسینەکەی سەرەوە «Annuit Coeptis» بە مانای (ئەو بە دەستکەوت و چالاکییەکانمان پێکەنیوە).

مویرز: ئەو ــــــ

کامبل: بەڵێ، ئەو، ئەو چاوە، ئەوەی بە چاو نیشان دراوە. عەقڵە. لە لاتینیدا پێویست بەوە ناکات ڕاناوی تاکی نێرینە بۆ ئەو بەکاربێنی؛ ئەم ڕاناوە دەتوانێ نێر، مێ، یان نامرۆڤ بێت، بەڵام هێزی ئاسمانی بە کارەکانمان پێکەنیوە. کەواتە ئەم دنیا نوێیە لەسەر بناغەی بنەڕەتی یەکەمجار بنیادنراوە. ڕەنگدانەوەی سەرەتایی خوڵقاندنی خوا لە ڕێگای عەقڵەوە بووەتە هۆی دۆزینەوەی ئەم دنیایە. ئەگەر تەماشای پشتی ئەم هەرەمە بکەین، بیابانێک دەبینین. ئەگەر تەماشای پێشی هەرەمەکە بکەیت بڕێک گیا دەبینی لە حاڵەتی سەوزبووندان. بیابانەکە سیمبولی ئەو ئاشووب و شەڕوشۆڕە یەک بەدوای یەکەیە کە ئەورووپای گرتۆتەوەو ئێمەش بە ناوی عەقڵەوە خۆمان لێ هێنایە دەرەوە، نەک بە ناوی هێزەوە. وڵاتێکمان دروست کرد، لە دڵی ئەو

ولاَته ژیانی نویَ دەگەشێتەوە. ئەمەش مانای ئەو بەشەی ئەم هەرەمەیە.

ئێستا بڕوانە لای دەستی ڕاستی دۆلارەکە. لێرەدا چاوت بە هەڵۆیەک دەکەوێ، هەڵۆ بە واتای باڵندەکەی زیۆس، ئەو هەڵۆیە لە حاڵەتی دابەزینە لە مەلەکووتی خواوە بۆ مەیدانی زەمەن. ئەم باڵندەیە سیمبولی ئەسڵی بەرجەستەکردنی خواییە. ئەم هەڵۆکەچەڵە، هەڵۆی ئەمریکی، هاوتای هەڵۆی پلەبەرزی خوای مەزنی زیۆسە.

ئەو هەڵۆیە دێتە خوارەوەو دێتە نێو دنیای دوولایەنە دژەکان و دێتە نێو بواری کردارەوە. یەکێک لە ڕووەکانی کردار جەنگەو ئەوی تریش ئاشتییە. بۆیە لە یەکێک لە چنگەکانی ١٣ تیری هەڵگرتووە ئەو تیرانە سیمبولی جەنگن، لە پێکەی دیکەشی لقی درەختێکی لیڤسی هەڵگرتووە کە ١٣ گەڵای پێوەیە و سیمبولی ئەسڵی گفتوگۆی ئاشتیخوازانەیە. ئەم هەڵۆیە چاوی بڕیوەتە لقی درەختە لیڤسەکە. ئامانج خوازەکان ئەوانەی ولاَتی ئێمەیان بنیادنا حەزیان دەکرد ئێمە بڕوانینە ئەم لایەنە، واتە لایەنی پێوەندییە دیپلۆماتییەکان و ئەو شتانەی بابەتی ئەمەن. سوپاس بۆ خوا کەوا تیرەکانی لە پێکەی تریا هەڵگرتووە، چونکە ئەگەری ئەوە هەیە بەکارنەهێنرێ.

وێنەی هەڵۆی سەر مۆری ڕەسمی و دۆلاری ئەمریکی

ئێستا ئەم هەڵۆیە نوێنەری چییە؟ ئەو نوێنەری شتێکە کە لەو نیشانە پرشنگدارەی تەوقی سەریەوە دەبینرێ، ڕۆژێکیان لە دەزگای خزمەتگوزاری دەرەوە لە واشینتن، وتارێکم پێشکەش دەکرد دەربارەی میتۆلۆژیاو سۆسیۆلۆژیا و سیستەمی سیاسی هیندییەکان. وتەیەک لە کتێبێکی هیندی لەسەر سیاسەت هەیە دەڵێ : پێویستە لەسەر دەسەڵاتدار لە دەستێکیدا چەکی جەنگ هەڵگرێ، واتە کوتەکێکی گەورەو لە دەستەکەی دیکەشی دەنگی ئاشتی لەمیانەی گۆڕانی کاری هەرەوەزیدا.

لەوێدا وەستابووم و دەستەکانم ڕێک وەکو وێنەکە ڕاگرتبوو، لەپڕ هەرچی لە هۆڵەکەدا بوون دەستیان بە پێکەنین کرد. تێنەگەیشتم چییە، هەر هەموویان ئاماژەیان بۆ دواوە کرد کاتێ کە تەماشای پشتەوەی خۆم کرد، بینیم ڕاست لە پشتەوەم وێنەی ئەو هەڵۆیە هەڵواسراوە و تەواو وەکو هەیئەتی من وەستاوە. ئەو کاتەی کە ڕوانیم، ئەو سیمبولەی سەرسەری و ئەو نۆ پەڕەی کلکیشیم بینی. ژمارەی نۆ ژمارەی دابەزینی هێزی ئاسمانییە بۆ جیهان. زەنگی مژدەدەری ئانجلۆس لە کڵێسای کاتۆلیکی نۆ جار لێ دەدا.

لە سەرووی سەری هەڵۆکەوە نۆ ئەستێرە هەیە کە بە شێوەی ئەستێرەی داود کێشراون.

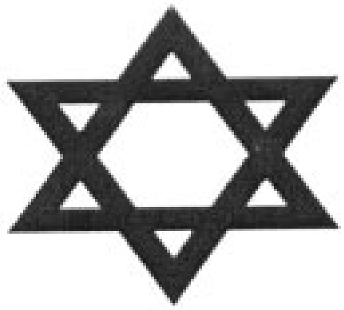

نەخشەی ئەنگوستیلەی سلێمان

مویرز: ئایا پێ ناچێت ئەوە ئەنگوستیلەی سلێمان بووبێت.

کامبل: بەڵێ. دەزانی بۆچی پێیان وتووە ئەنگوستیلەی سلێمان؟

مویرز: نەخێر.

کامبل: عادەتی سلێمان وابوو کە گیانلەبەرەکانی لە بابەتی ئەژدیها و دێو و درنجی لە نێو گۆزەڵەدا بەند دەکرد. ئەی هەزارو یەک شەوت وەبیر نایە کە قۆرییەکانیان دەکردەوە جنۆکەیەک لێی دەهاتە دەرێ؟ لێرەدا تێبینی ئەوەم کرد کە ئەنگوستیلەی سلێمان لە سێزدە ئەستێرە پێکهاتووە و پاشان بینیم کە هەریەک لەم سێگۆشانە چوارتایەکی فیساگۆرسییە.

مویرز: چوارتایی بوون؟

کامبل: ئەمە سێ گۆشەیەکە لە ١٠ خاڵ پێکهاتووە.

خاڵێک لە نێوەندو چوار خاڵیش لە هەریەک لە لاکان بەجۆرێک ژمارەیان دەبێتە نۆ. یەک، دوو، سێ، چوار/ پێنج، شەشە، حەوت/ هەشت، نۆ. ئەمەش سیمبوڵی سەرەکی فەلسەفەی فیساگۆرسە، کە توانای ڕاڤەکردنی هەمەچەشنەی لەبابەتی میتۆلۆژی و گەردوونی و دەروونی و کۆمەڵایەتی هەیە. یەکێکیان ئەو خاڵەیە کە لە سەرەوەیە نمایشکەری سەنتەری ئەخلاقییە کە بوونەوەرو هەموو شتەکانی دیکە لەوەوە هاتوونەتە دنیاوە.

مویرز:کەواتە سەنتەری وزەیە؟

کامبل: بەڵێ. یەکەمین دەنگێک (ڕەنگە مەسیحییەک بۆ ئەمە وشەی خولقێنەر بەکاربێنێ) لەو دەنگەوە جیهان هەمووی و تەقینەوەی گەورە پەیدابووە، ڕژاندنی باڵاترین وزە بۆ نێو ئەو لە ڕێگای بواری زەمەنەوە. هەر کە دێیتە نێو مەرکەزی زەمەنەوە، بۆ جووتە دژبەیەکەکان دابەش دەبن، ئەوەی تاقانە بوو، بۆ دوانەی دژ بەیەک دابەش دەبێت. کاتێک دوو شتمان هەبێت بۆ دۆزینەوەی پێوەندی لە نێوان ئەو سیانە سێ شێواز هەیە: یەکەم شێواز ئەوەیە کە یەکەمیان بەسەری ئەوی تردا زاڵ بێت؛ دووەم ئەوەیە کە ئەوی تر بەسەر ئەم یەکەدا زاڵ بێت؛ سێیەم ئەوەیە کە لە پێوەندییەکی هاوسەنگدا ئەم دووانە جێگیر بن. لە کۆتاییدا، لە چوارچێوەی ئەم سێ شێوە پێوەندییە هاوبەرانبەرییەدایە کە هەموو شتەکان لە چواربەشی فەزادا دەجوڵێنەوە.

لە کتێبی تائۆ-تە چینگی لائۆتسە دا شیعرێک هەیە دەڵێ:

لە دڵی بوونی باڵاییدا یەکێک دێتە دەرێ.
لەدڵی یەکەوە دووان پەیدا دەبێت،
لە دڵی دووەوە، سێ پەیدا دەبێت؛
لە دڵی سێشەوە هەموو شتەکان پەیدا دەبن.

کاتێک بۆم دەرکەوت کە لە مۆری ڕەسمی وڵاتە یەککگرتووەکانی ئەمریکادا دوو دانە لەم سێ گۆشە سیمبوڵیانە هەن کە پێکەوە گرێدراون، لەپڕ بەو ئەنجامە گەیشتم کە ئێمە سێزدە خاڵمان بۆ هەر سێزدە ولایەتەکەمان هەیە، سەرەڕای ئەوەش بەلایەنی کەمەوە شەش سەرمان هەیە، یەکێکیان لەسەرەوە و یەکێکیان لە خوارەوەو چوارەکەی تر لە چوار لایەکەن. وەک من دەیبینم مانای ئەمە ئەوەیە کە لەسەرەوە، یان لە خوارەوە، یان لە هەر خاڵێکی بۆسەڵەکە دەتوانی وشەی خولقێنەرت گوێ لێ بێت، و ئەمەش مەسەلەی بنەڕەتی دیموکراسییە. دیموکراتی وای دادەنێت کە تاک لە هەر گۆشەیەکەوە دەتوانێ قسان بکات و ڕاستی بڵێ، لەبەر ئەوەی عەقڵی ئەو لە حەقیقەت جیانەبووەتەوەو ئەوەشی لەسەر ئەو پێویستە جێبەجێ بکات ئەوەیە کە هەستەکانی ڕۆشن کاتەوەو پاشان بکەوێتە قسە.

کەواتە ئەو وێنەیەی لەسەر ئەم دۆلارە کێشراوە، نیشاندەری ئەم ڕوانینە نایابەیە کە باڵایی تێیدا خۆی نیشانی جیهان دەدات. ئەمەش ئەو شتەیە کە وڵاتە یەککگرتووەکان لەسەری بنیادنراوە. ئەگەر دەتەوێ بەڕاستی وڵات بەڕێوەبەری، دەبێ لەسەرووی سێگۆشەکەوە فەرمانڕوایی بکەی، لەوێدا لەسەرەوەیە چاوی جیهان.

لەبیرمە کە نەوجەوان بووم، دەقی وتاری ماڵئاوایی جۆرج واشنگتنیان پێدابن و داوایان لێ کردین هەر هەموو ئەو دەقە کورت بکەینەوە. بە تەواوی ئەوەم لە یادە کە واشنتن دەڵێ: (ئێمە لە ئەنجامی شۆڕشەکەمان، خۆمان لە تێوەگلانمان لەو ئاشووبەی لە ئەورووپا هەیە قوتارکرد). دوا وتەیەی ئەوەیە کە ئێمە ناچینە نێو یەکێتیە دەرەکییەکانەوە. تا جەنگی جیهانی یەکەم ئێمە پابەندی ئەم وتانە بووین. پاشان ڕاگەیاندنی سەربەخۆیمان وەلاوەناو بەشداریمان لە داگیرکردنەکانی بەریتانیا بۆ سەر جیهان کرد.. بەمجۆرە ئێستا ئێمە لەیەک لای هەرەمەکە وەستاوین. ئێمە لە یەکەوە بۆ دوو ڕۆیشتووین. لە ڕووی سیاسی و مێژووییەوە ئێستا ئەندامێکین لە یەک لای یەک مەسەلە. چیتر نوێنەری پرنسیبی ئەو چاوە نین کە لە سەرەوەیە. هەموو سەرقاڵیەکانی ئێمە ئابووری و سیاسەتە، گوێنادەینە دەنگ و دەنگدانەوەی عەقڵ.

مویرز: دەنگی عەقڵ - ئایا هەمان ئەو شێوە فەلسەفیەیە کە ئەم سیمبولە میتۆلۆژیانە پێشنیاری دەکەن؟

کامبل: ڕاستە. ئێستا ئەو گواستنەوە گرنگەت هەیە کە پێش ٥٠٠ ساڵ پێش زایینی ڕوویداوە. ئەم مێژووە پەیوەستە بە دەرکەوتنی بوودا و فیساگۆرس و کۆنفیسیۆس و لائوتسەوە. - ئەگەر لائوتسەیەک هەبووبێ. ئەم مێژووە مێژووی بێداری عەقڵی مرۆڤە. لەو سەردەمە بەدواوە چیتر هێزە حەیوانییەکان بەسەر مرۆڤدا سەرچاوەی زانیاری و دەسەڵات نین. چیتر نە

لێکچوواندنی زەوی کێڵراوو نە جووڵەی ئەستێرەکان ڕێنوێنی مرۆڤ نەبوون، بەڵکو عەقڵی مرۆڤ بووە کە ڕێنوێنی مرۆڤی کرد.

مویرز: ئەو ڕێگایەش بریتیە لە...

کامبل: ڕێگای مرۆڤ. و ئەڵبەتە ئەوەی کە عەقڵ ویران دەکات سۆزو هەڵچوونە. سۆزی سەرەکی لە سیاسەتدا چاوچنۆکیە. ئەو شتەی مرۆڤ بەرەو ناخ دەباتە خوارێ. لەبەر ئەم هۆیەشە کە ئێمە لە جیاتی ئەوەی لە لووتکەی هەرەمەکە بین کەچی لەم لاو ئەولای هەرەمەکەین.

مویرز: لەبەر ئەم هۆیەشە کە دامەزرێنەرانی ئێمە دژ بە دەمارگیری ئایینی بوون

کامبل: ئەم جۆرە شتەش بە هیچ جۆرێک قبووڵ نەکراوە، لەبەر ئەم هۆیەش بوو ئەوان ئەندێشەی کەوتن و گوناهیان ڕەت دەکردەوە. هەموو مرۆڤێ توانای ئەوەی هەیە کە لە زەینی خوا بگات. پەیامێکی تایبەت نییە تایبەت بە کەسانێکی تایبەت بێت.

مویرز: ئێستا دەتوانم بەو ڕاستییە بگەم، کە چۆن سالانێک قووڵبوونەوەت لە باس و لێکۆڵینەوەی نێو سیمبوڵە میتۆلۆژییەکان وای لێ کردووی و ئەو تواناییەی پێ بەخشیوی کە ئەو ئەنگوستیلە گەورەیە بەم جۆرە بخوێنێتەوە، بەڵام بۆ زۆربەی ئەو پیاوانە نامۆ نەبوو ئەو پیاوانەی کە خواپەرست بوون، هەروەک دەڵێ، مانا نهێنییە ئەفسانەیەکان لەبارەی هەوڵەکانیانەوە ئاشکرا بکەن بە مەبەستی بنیادنانی وڵاتێکی مەزن.

کامبل: بەڵام بۆچی سوودیان لەم سیمبولانە وەردەگرت؟

مویرز: ئایا بەشی زۆربەی زۆربەی ئەم سیمبولانە سیمبولی ماسۆنی نین؟

کامبل: ئەوانە نیشانەی ماسۆنین، مانای چوارتایی فیساگۆرسی لە سەدەکانەوە شتێکی ناسراوە، بێگومان ئەو زانیاریانە لە کتێبخانەی تۆماس جیفەرسۆندا هەبوون. پێش هەموو شتێک ئەو پیاوانە پیاوانی خاوەن زانیاری بوون. جیهانی ڕۆشنگەری لە سەدەی هەژدەهەمدا جیهانی پیاوانی خاوەن مەعریفە بوو، لە دنیای سیاسەتدا پیاوانی لەم جۆرە زۆر نەبوون. بۆ میللەتی ئێمە فرسەتێکی زۆر دەوڵەمەند بووە کە ئەم جۆرە کەسانە دەسەڵاتیان بەدەست بێ و لە وەزعێکدا بوون کە کاریگەریان لەسەر ڕووداوەکانی ئەو سەردەمە هەبوو بێ.

مویرز: چ ڕوونکردنەوەیەک هەیە بۆ پێوەندی نێوان ئەم سیمبولانەوەو ماسۆنیەکان و ئەو واقیعەی کە ژمارەیەکی زۆر لە بنیادنەران سەر بە تیمی ماسۆنی بن؟ ئایا تیمی ماسۆنی بە جۆرێک لە جۆرەکان دەربڕینی بیری ئەفسانەیین؟

کامبل: بەڵێ. پێم وایە. کۆششێکە لە باسێکی زانستیەوە دەرچووە بە مەبەستی دووبارە دروستکردنەوەی سیستەمی پێشڕەوایەتی تا بگات بە ئاشکراکردنە ڕۆحییەکان، بنیادنەرانی پێشوو کە ماسۆنی بوون، تا ئەوپەڕی توانا بڕوا ئایینیە میسرییەکانیان خوێندبووەوە. لە میسردا ئەهرامەکان بە تەپۆڵکەی یەکەم، یان تەپۆڵکەی ئەسڵی دادەنرێن. پاش ئەوەی لافاوی سالانەی نیل دەست بە نیشتنەوە دەکات یەکەمین تەپۆڵکەیەک کە لە ئاوەوە سەر دەهێنێتە دەرەوە نیشانەی دووبارە لەدایکبوونەوەی جیهانە. ئەمەش هەمان ئەو شتەیە کە ئەو مۆرە دەری دەخات.

مویرز: پێدەچێت لە دڵی سیستەمی بڕوای تایبەتی تۆدا ناکۆکییەک هەبێت، هەندێ جار گێژمان دەکات. لەلایەک دەستخۆشی لەو پیاوانە دەکەیت کە ئیلهامبەخش و خوڵقێنەری سەردەمی عەقڵ بوون، و لەلایەکی دیکەشەوە پیرۆزبایی لە لۆک ئیسکای ڤاکەر دەکەیت لەبەر ئەوەی لە فیلمی شەڕی ئەستێرەکاندا ئەم عیبارەتەی ژێرەوە وتووە: (کۆمپیوتەر بکوژێنەوەو پشت بە هەستەکانی خۆت ببەستە.) چۆن هاوپەیمانییەک دروست دەکەیت لە نێوان ڕۆڵی زانست کە عەقڵەو ڕۆڵی بڕوا کە ئایینە؟

کامبل: نە، نە، دەبێ تۆ جیاوازی لە نێوان عەقڵ و ئەندێشەدا دانێت.

مویرز: چ جیاوازیەک لە نێوان عەقڵ و ئەندێشەدا هەیە؟ ئایا کاتێ کە من بیردەکەمەوە، سەرقاڵی بەعەقڵ کردنی کاروبارەکان نیم؟

کامبل: بەڵێ، عەقڵت جۆرێکە لە ئەندێشەو بیرکردنەوە، بەڵام بیرکردنەوە دەربارەی شتەکان ئەوە ناگەیەنێ کە تۆ ئەو شتانەت عەقڵاندووە. دۆزینەوەی ڕێگایەک بۆ بڕینی دیوارێک، ئەمە عەقڵ نییە. مشکێک بە مالینی لووتی بەم لاو ئەولادا ڕەنگە ڕێگایەک بدۆزێتەوە بۆ مەبەستێک، ئێمەش بە هەمان شێوەیە کە ڕێگاچارەیەک بۆ شتێک دەدۆزینەوە، بەڵام

ئەمە عەقڵ نییە. عەقڵ شتێکە دەبێ خەریک دۆزینەوەی زەمینەی بوون و بنیادی بونیانی سیستەمی گەردوون بێت.

مویرز: کەواتە، ئەوپیاوانە کاتێک دەربارەی چاوی خوا دەدوان بەوەی کە ئەو چاوە عەقڵە، ئەوان ئەوەیان دەوت کە بناغەی بوونمان وەکو کۆمەڵگا و کولتوورو نەتەوەکان لە خسڵەتی بنەڕەتی گەردوونەوە سەرچاوەی دەگرێ؟

کامبڵ: ئەمە شتێکە کە هەرەمی یەکەم دەیڵێ. ئەو هەرەمە هەرەمی جیهانە و هەرەمی کۆمەڵگاکەمانە و هەردووکیان یەک شێوەن. ئەمە کۆمەڵگای ئێمەو ئەویش ئافەریدەی خوایە.

مویرز: میتۆلۆژیامان هەیە تایبەتە بە هێزی گیانلەبەران، بۆ شێوەی کێڵان و تۆوکردنی زەویش میتۆلۆژیای تایبەتمان هەیە - بەپیتی و خولقاندن و خوای دایک -. بۆ ڕووناکی ئاسمان و بۆ ئاسمانەکانیش میتۆلۆژیامان هەن، بەڵام لەسەردەمی هاوچەرخدا هێزی گیانلەبەرو سروشتی و زەوی تۆوکراومان تێپەڕاندووە، بەڵام ئەستێرەکان چیتر ئەوەندە گرنگ نین تەنیا ئەوە نەبێ کە کۆمەڵێ هەستی تایبەتن بە شتی سەیرو سەمەرەو ڕووبەرێک بۆ سەفەر لە نێو بۆشاییدا، ئێمە ئێستا لە کوێ وەستاوین؟لە زەمینەی میتۆلۆژیای پەیوەست بە شێوەی ژیانی مرۆڤەوە؟

کامبڵ: تا ماوەیەکی دوورو درێژی ئایندە میتۆلۆژیامان نابێت. شتەکان توندتر لەوەی کە ببنە ئەفسانە گۆڕانیان بەسەردا دێت.

مویرز: بەڵام چۆن بە بێ ئەفسانە دەژین؟

کامبڵ: مرۆڤ ناچارە ڕوویەک، یان لایەنێک لە ئەفسانە بدۆزێتەوەو پێوە بلکێ و بە ژیانی تاکەکەسی خۆیەوە پەیوەستی بکات. ئەفسانە لە بنەڕەتدا چوار ئەرکی هەیە : یەکەم ئەرکی سۆفیگەرییە- ئەمەش هەمان ئەو ئەرکەیە من قسەم لەسەر دەکرد، لە ڕاستیدا ئەم ئەرکە بریتییە لە درککردنی ئەوەی کە جیهان و مرۆڤ چەند سەرسوڕهێنەرن و هەروەها تاقیکردنەوەی حورمەتە دەربارەی ئەم نهێنییەیە. ئەفسانە، جیهان بە ڕووی مەودای نهێنی و درککردن بەو نهێنییەی کە ژێرخانی هەموو وێنەکانە دەکاتەوە. ئەگەر ئەو نهێنییەت لەدەستدا، ئەوا میتۆلۆژیا لەدەست دەدەیت. ئەگەر لە میانەی هەموو شتەکاندا نهێنی دەرکەوێت، ئەوا گەردوون بۆ وێنەیەکی پیرۆز دەگۆڕێت. لە هەموو بارودۆخێکدا لە جیهانی بالایدا تۆ هەمیشە قسە لەگەڵ نهێنی بالاییدا دەکەیت.

ئەرکی دووەم مەودای کوسمولۆجیکەڵە(گەردوونی)، ئەویش مەودایەکە زانست سەرقاڵێتی؛ شێوەی گەردوون چۆنە بۆت دەخاتە ڕوو، بەڵام بەجۆرێک دەیخاتە ڕوو کە نهێنی دیسان لە جێگای خۆیدا دەمێنێتەوە، ئەمڕۆ ئێمە بەگومانین لەوەی کە زاناکان هەموو وەڵامێکیان لایە، بەڵام زانا مەزنەکان پێمان دەڵێن، (نەخێر ئێمە هەموو وەڵامێکمان لا نییە. دەتوانین بە ئێوە بڵێین چۆن کار دەکات، بەڵام ناتوانین بڵێین چییە؟) کاتێ شخارتەیەک دەسووتێنی، ئەو ڕووناکییە چییە کە پەیدا دەبێت؟ دەتوانی بە من بڵێی ئەکسیدی ئۆکسیدیسیۆن، بەڵام ئەمە بۆ من هیچ شتێک ناگەیەنێت.

سێیەم ئەرک، ئەرکی سۆسیۆلۆژیە کە بریتییە لە بەرگریکردن لە سیستەمێکی کۆمەڵایەتی دیاریکراو و بەخشینی بایەخ بەو کۆمەڵگایە. لێرەدایە کە ئەفسانە لە شوێنە جیاجیاکاندا جیاوازیان لەگەڵ یەکتریدا هەیە. دەکرێ میتۆلۆژیایەکت هەبێ بە تەواوی دەربارەی فرەهاوسەری بێ و دەشکرێ میتۆلۆژیایەکی تەواوت لە بارەی تاک هاوسەرییەوە هەبێ. هەریەک لەم میتۆلۆژیانە لە جێگای خۆیاندا ڕاستن. پێوەندی بەوەوە هەیە کە لە کوێدای. ئەوەی لە جیهانی ئێمەدا باوە ئەم ئەرکە کۆمەڵایەتییەی ئەفسانەیە و ئەمەش سەردەمی بەسەرچووە.

مویرز: مەبەستان چییە؟

کامبڵ: ئاماژە بە یاسا ڕەوشتییەکان دەکەم؛ ئەو یاساو ڕێسایانەی کە دەبێ لە کۆمەڵگایەکی چاکدا هەبن، هەموو سیفەتەکانی یەهوو دەربارەی شێوەی پۆشاکێ کە دەبێ بپۆشرێت، شێوەی ئاکاری کەسەکان لەگەڵ یەکتریدا و هەموو ئەو شتانەی لەبابەتی ئەمانە لە ساڵانی هەزاری یەکەمی پێش زاینیدا هەبوون، کۆن بوون.

بەڵام ئەفسانە ئەرکی چوارەمیشی هەیە، ئەمەش ڕۆڵێکە پێم وایە ئەمڕۆ دەبێت هەمووان پێوەی پەیوەست بین- مەبەستیشم لەو ئەرکە ئەرکی پەروەردەیە، چۆن مرۆڤ لە سایەی هەموو بارودۆخێکدا ژیانی مرۆڤایەتی دەژی، دەکرێ ئەفسانەکان فێری ئەوەت بکەن.

مویرز: کەواتە ئەو چیرۆکە کۆنانەی دەیزانین و زار بە زار و وەچە لە دوای وەچە دەمانگێڕایەوە چیتر ئەرک نین

و ئێمەش فێری ئەرکێکی دیکە نەبووین.

کامبڵ: ئەو چیرۆکە کۆنەی کە لە ڕۆژئاوادا هەمانبوو، کە لەسەر کتێبی پیرۆزدا بنیادنرابوو، لەسەر ڕوانینێک بۆ گەردوون بنیادنرابوو کە بۆ هەزاری یەکەمی پێش زاینی دەگەڕێتەوە؛ لەگەڵ ڕوانینمان بۆ کەون و لەگەڵ کەرامەتی مرۆڤدا ناگونجێ، ئەو ڕوانینە بە تەواوی سەر بە جێگایەکی ترە.

لەسەرمانە ئەمڕۆ فێربین کە چۆن بۆ گونجاندن لەگەڵ حیکمەتی سروشتدا دەگەڕێینەوە، جارێکی تر هەست بە برایەتیمان لەگەڵ گیانلەبەران و ئاوو دەریا بکەین، وتنی ئەو وتەیەی کە خوایەتی سەرچاوەی ئاگایی جیهان و هەموو شتەکانە، وەکو جۆرێک لە وتنی حەتمیەتی پانتیزمە(یەکێتی بوونە).بەڵام پانتیزم وشەیەکی هەڵخەڵەتێنەرە. ئەم وشەیە وا دەگەیەنێ کە خوایەک لە شێوەی کەسایەتی لە جیهاندا نیشتەجێیە، بەڵام لە ڕاستیدا بیرێکی ئا لەمجۆرە نەخراوەتە ڕوو، بیرەکە بریتییە لە ترانس تیۆلۆژیکەڵ (لە پشتەوەی خواناسی). ئەمەش بیرێکە پێناسەناکرێت، نهێنییەکە ئاشکرا ناکرێت، جۆرێک لە هێز و سەرچاوەو کۆتایی و زەمینەی بەرگریکردنە لە تەواوی ژیان و بوون.

مویرز: نابینی کە چۆن ئەمریکییە نوێیەکان بیری کۆنی سروشتیان ڕەفزکردۆتەوە بەو سیفەتەی ئەم بیرە وێنەیەکە لە خواییەتی؛ لەبەرئەوەی ئەم بیرە ڕێگر بووە لە بەردەمیان بۆ بە ئەنجامدانی پەیداکردنی دەسەڵات بەسەر سروشتدا، بە بێ کووشتنی خوا چۆن دەتوانین درەخت لە ڕەگەوە دەرهێنین و ڕەگی زەوی دەرهێنین و ڕووبارەکان بۆ ناوچەی نیشتەجێبوون بگۆڕین؟

کامبڵ: ڕاستە، بەڵام ئەمە بە تەنیا سیفەتەکانی ئەمریکای هاوچەرخ نییە، بەڵکو قێوەزن کردنی سروشت لە کتێبی پیرۆزەوە هاتووە کە ئەوانیش بە میراتی لە ئایینەوە وەریانگرتووە، بە تایبەتیش لە ئینگلتەراوە لەگەڵ خۆیاندا هێنایان. خوا لە سروشت جوودایەو سروشتیش لە لایەن خواوە نەفرەتی لێ کراوە. ئەم بۆچوونەش پێوەندی بە گەشتی پێکهاتنەوە هەیە، کە لەوێدا هاتووە: ئێمە دەبێ گەورەی جیهان بین.

بەڵام ئەگەر بێتو بیر لە خۆمان بکەینەوە دەبینین ئێمە لە زەوییەوە هاتووینەتە دەرەوە، نەک لە جێگایەکی دیکەوە، دەبینین ئێمە لەسەر زەوین و ئاگاشمان لە زەوییە، ـ ئەوەش چاوی زەوی و ئەویش دەنگی زەوییە.

مویرز: زانایان، بە شێوەیەکی ئاشکرا باس لە پرنسیبی Gaia دەکەن.

کامبڵ: بەڵێ لەم باسەدا هەموو گۆی زەوی وەکو ئۆرگانیزمێ تەماشا دەکرێ.

مویرز: زەوی دایک. ئایا ئەم ڕوانینە نوێیە، ئەفسانەیەکی نوێ ناخوڵقێنێ؟

کامبڵ: ڕەنگە شتێک بخوڵقێ، تۆ ناتوانی پێشبینی بکەی ئایا ئەو ئەفسانەیە چۆن دەبێت، هەروەها ناشتوانی پێشبینین ئەوە بکەیت ئەمشەو خەون بە چییەوە دەبینی، ئەفسانەو خەونەکان هەردووکیان لە یەک سەرچاوە دێنە دەرێ، ئەم دووانە دەرئەنجامی شێوە تێگەیشتنێکن، پاشان لە قاڵبی سیمبولیدا دەردەبڕێن. تەنیا ئەفسانەیەک کە بەهای هەیە ئەو ئەفسانەیە کە قسە لەسەر ئەستێرەکان دەکات، نەک ئەم شارو ئەو مرۆڤ، بەڵکو قسە لەسەر گشت ئەستێرەو نێشتەجێ بووانی ئەو ئەستێرەیە دەکات. ئەمەش بۆچوونی منە دەربارەی ئەو ئەفسانەیەی کە لە ئایندەدا دەردەکەوێ.

ئەو شتەی کە پێوەی سەرقاڵ دەبیت، بە تەواوی هەمان ئەو شتەیە کە هەموو ئەفسانەکان خەریکی بوون – گەشەکردنی تاک لە کەسێکەوە کە پشتی بە کەسانی دی بەستووە، بۆ کەسێکی باڵغ و پاشان دەرچوون، پاشان چۆنیەتی پێوەندی پەیداکردن لەگەڵ ئەم کۆمەڵگایە و شێوەی پێوەندی ئەم کۆمەڵگایە بە سروشت و جیهانەوە. ئەمان کۆمەڵێ شتن ئەفسانەکان هەر هەموویان لەبارەیەوە دەدوێن، ئەو ئەفسانەیەی دەشمانەوێ بەو جۆرە قسەی لەسەر دەکات، بەڵام ئەو کۆمەڵگایەی قسەی لەسەر دەکات، کۆمەڵگای سەر ئەم ئەستێرەیە دەبێ. تا ئەو کاتەی ئەم ئەفسانەیە دەردەکەوێت، خاوەنی هیچ شتێک نین.

مویرز: تۆ ئاماژە بەوە دەکەیت کە ئەفسانەی ڕۆژگاری ئێمە لێرەوە دەست پێ دەکات؟

کامبڵ: بەڵێ، ئەمەش ئەو زەمینەو بناغەیە کە دەبێ ئەفسانەی لەسەر بنیاد بنرێت، ئەو ئەفسانەیە بەڕاستی لێرەیە لە چاوی عەقڵدا، لە هاووڵاتێتی مندا نییە، واتە لە چاوی عەقڵەوەیە نەک لە کۆمەڵگای ئایینیماندا، لە چاوی عەقڵدا نەک لە کۆمەڵگای زمانەوانیماندا، دەبینی ئەو فەلسەفەیە بۆ هەموو ئەم ئەستێرەیە دەبێ، نەک بۆ ئەم گرووپ و ئەو گرووپی دیکە.

کاتێک لەسەر مانگەوە تەماشای گۆی زەوی دەکەیت،

دابەشبوونی سنوورو دەسەڵاتەکان نابینی. ئەمە بەڕاستی دەتوانێ سیمبولێک بێت بۆ ئەفسانەی نوێ ئەو ئەفسانەی کە بەڕێگاوەیە. ئەمەش ئەو وڵاتەیە خەریکی وەسف کردنین و خەڵکەکانیشی ئەوانەن ئێمە لەگەڵیان یەک ئەگرینەوە.

مویرز: لەو پاشماوانەی کە تۆ کۆتکردونەتەوە، هیچ کەسێک لە سەرۆک سیاتڵ Chief Seattle زیاتر بە ئاشکرا و بە ڕوونی ئەم مانا ڕەوشتیەم لا بەرجەستە ناکات.

کامبل: سەرۆک سیاتڵ Seattle دوایین وتەبێژ بوو کە لەسەر سیستەمی ڕەوشتی سەردەمی بەردینی کۆن Paleolithic قسەی کردووە. دەوروبەری ساڵی ١٨٢٥، حکومەتی وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمریکا خوازیاری کڕینی زەوی خێڵەکان بوو، ئەو زەویانەی بۆ نوێ هاتووەکان بوو، بۆ ئەوانەی تازە ڕوویان دەکردە ئەمریکا، ئەو کاتە سەرۆک سیاتڵ دژ بەو کارە وتارێکی جوانی نووسی ، ئەو وتارەی دەربڕینێکی ڕەوشتانەیە دەربارەی هەموو ئەو قسانەی کە ئێمە دەیکەین.

سەرۆک کۆمار لە واشنتن نامەیەکی بۆ ناردووم تێیدا داوای کڕینی زەوییەکانمان دەکات، بەڵام ئێمە چۆن ئاسمان و زەوی دەکڕین و دەفرۆشین؟ ئەم بیرە بە تەواوی بە ئێمە نامۆیە، ئێمەیەک خاوەنی سازگاری هەواو و درەخشانی ئاو نەبین، چۆن دەتوانیت ئەوانە بکڕیت.

هەرپارچەیەک لەم زەوییە لای مرۆڤی من پیرۆزە، هەر گەڵا سنەوبەرێکی درەخشان، هەر کەنار دەریاریەکی لماوی، هەر تەمێک دەکەوێتە سەر جەنگەڵە تاریکەکان، هەر مورغزارێ، هەر مێروویەکی وزەوزکەر، هەر هەموویان ئەمانە لە بیرەوەری و ئەزموونی گەلەکەمدا پیرۆزن.

ئێمە بە ئەندازەی ئەو خوێنەی کە لە دەمارەکانمانەوە ڕێ دەکات، ئەو ئاوانە دەناسین کە بە نێو درەختەکانا ڕێ دەکەن، ئێمە بەشێکین لە زەوی و زەویش بەشێکە لە ئێمە، گوڵە بۆنخۆشەکان خوشکی ئێمەن، هەرچی ورچ و ئاسک و هەڵۆیە برامانن. هەموو ئەمانە سەر بە یەک خێزانن، هەر لە لووتکەی تاوێرەکان و گوڵاوی درەخت و گەرمی جەستەی ئەسپەکان و مرۆڤ هەر هەموویان سەر بە یەک خێزانن.

ئەو ئاوە درەخشانانەی بە جۆگەلەو ڕووبارەکانا ڕێ دەکەن تەنیا ئاو نین، خوێنی باوباپیرانمانن. ئەگەر زەوییەکانمان بە ئێوە فرۆشت دەبێ ئەوە بزانن کە ئەو زەویانە پیرۆزن، هەر ڕەنگدانەوەیەکی تارمایی ئاسا لە نێو ئاوی سازگاری دەریاچەکان، باس لە بەسەرهات و بیرەوەریەکانی ژیانی میللەتەکەی من دەکەن. زەمزەمەی ئاو دەنگی پشت بە پشتی منە.

ڕووبارەکان برامانن. ئەو ڕووبارانە تینوێتیمان دەشکێنن، کەشتیەکانمان دێننە جووڵە، خواردن دەبەخشنە نەوەکانمان. بۆیە بە ڕادەی میهرەبانیتان بەرانبەر بە براکانتان، ئەوەندەش بەرانبەر ئەو ڕووبارانە میهرەبان بن.

ئەگەر زەوییەکانمان بە ئێوە بفرۆشین، دەبێ ئەوەتان لەیاد بێت ئاوهەواکەی لای ئێمە پیرۆزە، ئاوهەواش ڕۆحی لەگەڵ هەموو وێنەیەکی ژیاندا دابەش دەکات، ئەو هەوایەی باپیرانمان یەکەمین هەناسەی خۆیان پێ بەخشی، ئەویش دوایین هەناسەی هەڵکێشا، هەوا بە منداڵەکانیشمان ڕۆحی ژیان دەبەخشێ، ئەگەر زەوییەکانمان فرۆشت، پێویستە لەسەرت بەدابڕاوی و پیرۆزییەوە پارێزگاری بکەیت، وەک ئەوەی جێگایەکەو مرۆڤ بۆ چەشتنی تامی هەوا سەردانی دەکات، ئەو هەوایەی کە لە گوڵزارەکانەوە شیرینی خۆی چنگ دەکەوێ.

ئایا ئەو شتانە فێری منداڵەکانتان دەکەن کە ئێمە منداڵەکانمان پێ فێر کردوون؟ ئەوەی کە زەوی دایکمانە؟ ئەو دەردەی زەوی تووشی دێ، بەسەر هەموو مرۆڤانی نیشتەجێی سەر ئەو زەوییەدا تەشەنە دەکا.

ئەوەی ئێمە دەیزانین زەوی سەر بە مرۆڤ نییە، بەڵکو مرۆڤ سەر بە زەوییە، هەموو شتەکان پێکەوە پەیوەستن، هەروەک پەیوەستی خوێن کە پێکمان کۆدەکاتەوە، مرۆڤ تۆڕی ژیان ناچنێت، بەڵکو مرۆڤ تەنیا داوێک، یان پارچەیەکە لەو تۆڕی ژیانەیە، هەر گرفتێ تووشی ئەو تۆڕە بێت، بەسەر خۆشیدا دێت.

تەنیا شتێک هەیە دەیزانین ئەویش ئەوەیە کە خوای ئێمە خوای ئێوەشە، زەویش لای خوا بە نرخە، زیان گەیاندن بە زەوی واتە پێشێل کردن و ئیهانەکردنی ئەو کەسەیە کە دروستی کردووە.

چارەنووسی ئێوە بۆ ئێمە نهێنییەکە. چی ڕوو دەدات کاتێک کە هەموو گاکێویەکان سەربڕن و ئەسپە کێویەکان ڕام کرێن؟ چی ڕوو دەدات ئەگەر هاتو هەرچی گۆشە نهێنییەکانی نێو جەنگەڵ هەیە، پڕکرێن لە بۆنی برێکی

زۆر مرۆڤ و چاوئەندازی تەپۆلکە جوانەکان ون بێت و تەلبەندی ئامێرە هاوچەرخەکان دایپۆشێ، ئەو کاتە کوێ دەبێتە بێشە؟ ئایا ئەوانیش لەناودەچن؟ هەڵۆکان بۆ کوێ دەچن، ئەوانیش ون دەبن؟ کێ بە ئەسپە گرگنە توندرەوەکان دەڵێ ماڵئاواو بە شکارچێتی دەڵێ ماڵئاوا؟ ئەمەش کۆتایی ژیان و دەسپێکردنی مانەوەیە.

کاتێ کە دوایین پیاوی سوور بە خۆیی و پێدەشتەکەیەوە لە ناوچێت، بیرەوەریەکانیشی دەبنە تەنیا سێبەرە هەورێک و بەسەر دەخڵەکانا گوزەردەکەن؛ ئایا ئەو کاتە ئەم کەنارو دارستانانە هەروا لە جێگای خۆیان دەمێننەوە؟ ئایا شتێک لە ڕۆحی گەلەکەم دەمێنێتەوە؟

هەروەک چۆن کۆرپەڵە ئەوەندە لێدانی دڵی دایکی خۆی خۆشدەوێ، ئێمەش ئەم زەوییەمان ئەوەندە خۆش دەوێ، ئەگەر زەوییەکانمان پێ فرۆشتن ئەوەندەی ئێمە خۆشمان دەوێن ئێوەش خۆشتان بوێ، چۆن چاوەدێریمان دەکردن، ئێوەش چاوەدێری بکەن، بیرەوەری ئەم زەوییە بەو جۆرەی کە وەرتگرتووە بیپارێزە. ئەم زەوییە بۆ هەموو منداڵان بپارێزە، خۆشت بوێ بە ئەندازەی ئەوەی خوا خۆشمانی دەوێ.

لەبەرئەوەی ئێمە پارچەیەکین لە زەوی تۆش پارچەیەکی زەویت، ئەم زەوییە بۆ ئێمە نرخی زۆرە، بۆ ئێوەش هەر دەبێ بەنرخ بێت. ئێمە تەنیا یەک شت دەزانین ئەویش ئەوەیە یەک خوا هەیە، هیچ مرۆڤێ چ سوور بێت، یان سپی لە کۆتاییدا ناتوانێ دابڕاو بێت، سەرباری هەموو شتێکیش ئێمە برای یەکترین.

پەراوێزەکان:

١- ئەم شیعرە ڕاگەیەنەری هەستی یەتس، یەتسی شاعیری ئیرلەندی (١٨٦٥- ١٩٣٩) لەسەر هەرەسی شارستانییەتی سەردەمی ئەودا بنیادنراوە، کۆتایی یەکێک لە دەورەکانی مێژوو هاتنی دەورێکی دیکەیە. ئەو هەر یەک لەم دەورانە ناو دەنێت (گویر) واتە بازنە. لەدایکبوونی مەسیح نیشانەی دەورەیەک بوو کە لە ٢٠٠٠ ساڵ پێش لەدایکبوونەوە دەستی پێ کردبوو. سێ بەشەکەی دی ئاماژەیە بۆ شۆڕشی ڕوسیا. وەرگێڕ

٢- Armageddon مەیدانی دوایین نەبەردی هێزەکانی خێرو شەڕە کە ڕوودانی ئەو نەبەردە لە کۆتایی جیهاندا پێشگۆیی کراوە.

٣- Kali واژەیەکی سانسکریتییە بە مانای ڕەش، لە هیندۆیزمدا کالی یەکێکە لە ترسناکترین خواکان و هاوسەری شیڤایە. هەمیشە ئەو خوایە وا نیشان دەدەن کە ڕەش و ڕووت و پیرو ناشیرینە، ملوانکەیەکی لە کەللەسەری مرۆڤی لە ملە. کەمەربەندەکەی لە ئێسکی دەست و قاژچی مرۆڤ و زمانێکی خوێناوی هەیە لە دەمییەوە هاتووەتە دەرێ. پەرستکارانی مرۆڤکوژانی پیاوخراپن.

سەرچاوە:

بۆ وەرگێڕانی ئەم وتارە سوودم لە سێ نوسخەی ئەم کتێبە وەرگرتووە:

Joseph Campbell, THE POWER OF MYTH, with Bill Moyers, First anchor books edition :juli 1991.

٢- جوزیف كامبل مع بيل مويرز، سلطان الاسطورة، تحرير: ايجي سوفلاورز، ترجمة: بدر الديب، المجلس الاعلي للثقافة، ٢٠٠٢.

٣- قدرت اسطوره، جوزف کامبل، ترجمه: عباس مخبر، تهران، نشر مرکز، چاپ اول ١٣٧٧